

VALISANA
GROUPE HOSPITALIER
SAINT-LUC • UCL

RAPPORT D'ACTIVITE 2018

Table des matières.

1.	Message de l'Administrateur Délégué	p. 3
2.	Gouvernance Valisana	
	- 2.1. Nos missions	p. 4
	- 2.2. Nos valeurs	p. 5
3.	Comités et instances	p. 7
4.	Projets et faits marquants en 2018	
	- 4.1. Projets médicaux & thérapeutiques	p. 9
	- 4.2. DPI & PMI	p. 15
	- 4.3 Projet IPI & Chantier MSP	p. 15
5.	Chiffres clés, bilan et compte de résultats	
	- 5.1. Activités	p. 16
	- 5.2. Ressources Humaines	p. 17
	- 5.3 Bilan & compte de résultats	p. 18

1

Le message de l'Administrateur Délégué.

En 2018, Valisana a connu un taux d'activité élevé, dans son pôle de réadaptation et dans son pôle psychiatrique, avec une croissance prononcée sur ses différents sites. Notre institution fait sienne cette devise : « Persévérence à travers vents et marées », qui traduit si bien son histoire et sa transformation actuelle vers des services de mieux en mieux implantés dans la région et auprès de ses partenaires.

Au niveau des projets institutionnels, Valisana a déployé en un temps record (11 mois) son dossier patient informatisé sur ses 4 sites: ce sont à la fois un dossier médical, un dossier infirmier et la prescription médicale informatisée dont disposent dorénavant les soignants. De nombreux collègues se sont investis à fond pour permettre la réussite du projet. Le déploiement implique du changement dans la façon de travailler et de collaborer au quotidien, et l'assimilation complète des nouvelles possibilités se poursuivra en 2019.

Valisana a également initié fin 2018 son parcours vers l'accréditation : celle-ci est vue comme un levier pour éléver la qualité et la sécurité des soins offerts aux patients. Je voudrais citer ici un commentaire de l'équipe des accréditeurs professionnels venus nous rencontrer dans ce cadre : chez Valisana, « **le personnel est dédié, professionnel et démontre un cœur incroyable envers les patients. Le travail d'équipe est senti et présent. Ce qui est fait est bien fait. La relation professionnel-patient et la prise en charge globale du patient sont des forces reconnues par les patients rencontrés** ».

Un immense merci aux équipes et à chacun de nos collègues dont le travail individuel et collectif permet ce beau résultat pour nos patients.

Isabelle COUNE
Administrateur Délégué

2

Gouvernance Valisana.

2.1 Nos Missions.

Réadapter

Nous sommes une structure hospitalière et d'aval qui accueille ses patients en assurant la continuité de leur prise en charge dans une approche sécurisée, de qualité et à taille humaine. Grâce au travail d'équipe de toutes nos disciplines, nous optimisons l'autonomie et la stabilisation de nos patients en fixant des objectifs personnalisés et en construisant le projet de réadaptation, réhabilitation et de réinsertion ensemble, en lien avec leur contexte familial, social, philosophique et médical.

Soigner

Nous offrons, outre l'hospitalisation, un large éventail de consultations spécialisées et de traitements ambulatoires au sein de notre polyclinique. Celle-ci est au service du public et accroît également le confort et la sécurité de nos patients hospitalisés. En se voulant proche des gens et des médecins locaux, nous pouvons faciliter si nécessaire et souhaité, les interactions avec nos différents partenaires institutionnels et hospitaliers et les faire profiter de notre réseau privilégié

Au niveau psychiatrique nous favorisons la prise en charge la plus adaptée, allant de la prévention, à l'hospitalisation aiguë comme une parenthèse ou, si nécessaire, au passage en structure d'aval comme notre maison de soins psychiatriques ou notre centre de jour le Canevas, et nous collaborons étroitement avec les antennes de santé mentale.

Apprendre

Nous accueillons les étudiants avec pédagogie, en leur assurant un cadre stimulant et propice à l'apprentissage, en collaboration étroite avec les universités, les hautes écoles de santé et les institutions spécialisées. Nos échanges réciproques les préparent au mieux à leur vie professionnelle future et nous permettent de nous remettre en question et de rester à la pointe des bonnes pratiques.

**Responsabilité
Respect
Ouverture
Authenticité
Equité
Reconnaissance**

2.2 Nos valeurs: nos collaborateurs témoignent.

Reconnaissance : entre collègues

Depuis 19 ans, je travaille au Centre Hospitalier Valida et je souhaite partager avec vous de bons souvenirs que j'ai vécu au sein de Valida. Nous sommes une équipe de 21 personnes de différentes cultures et origines, ce qui est pour nous très enrichissant.

En fin d'année, malgré le travail physique, mes collègues et moi prenons le courage pour préparer nos plats traditionnels dans notre domicile et nous organisons dans le réfectoire un repas de cultures différentes pour passer un bon moment ensemble. Nous invitons également nos responsables qui nous font un très beau discours. Durant ce repas, nous partageons nos expériences, nos bons et mauvais moments mais aussi nous félicitons de nos réussites.

Chaque année, nous passons ensemble des moments inoubliables dans une bonne ambiance et avec de bons repas. C'est devenu un rituel !

Enisa CELIKOVIC
Brigadière

et envers les patients.

L'hospitalisation dans nos unités de soins ne représente, certes, qu'une courte étape dans la vie de nos patients mais il s'agit toutefois d'une période intense où les patients ont dû relever plusieurs défis, faire preuve de courage et surmonter de nombreux obstacles face à leur situation de handicap et leurs difficultés au quotidien.

Si l'essentiel de notre travail en tant que personnel soignant se concentre évidemment sur la période d'hospitalisation, la sortie de l'hôpital, le retour à domicile et/ou l'entrée en Maison de Repas sont des étapes tout à fait importantes, qu'il convient de ne pas négliger dans le soutien à apporter au patient. Dans ce cadre, certaines bonnes pratiques ont pu être développées au Centre Hospitalier Valida par certains membres du personnel. Ainsi, l'unité de soins G5 a pris pour habitude d'écrire un mot d'encouragement et de souhaiter le meilleur au patient allant en maison de repos. Cependant, nous ne nous rendons pas forcément compte de l'importance que nous avons dans la vie des patients mais c'est par leur réponse en retour de nos cartes, « *Mon mari fût très touché à la lecture de votre courrier. Je l'ai lu dans ses yeux. Votre mot nous fait beaucoup de bien au moral et je trouve l'initiative fantastique* », que nous pouvons réaliser l'impact incroyable de cette attention anodine.

Je me permettrai de vous faire part d'un appel d'une patiente qui était sortie du Centre Hospitalier Valida et qui était retournée à son domicile. Elle avait reçu une carte envoyée par l'unité du G5. Cette dame était extrêmement émue de ce geste, et, à la lecture de la carte, s'était mise à pleurer. Elle vivait seule chez elle et elle nous racontait que, « *pendant toute l'hospitalisation, elle s'était sentie très entourée, que son quotidien était alors animé par les différentes activités et par le personnel. Elle était contente de rentrer chez elle mais finalement, elle se retrouvait sans transition et brutalement seule. Elle avait chaleureusement remercié l'ensemble de l'équipe pour les soins apportés... et pour cette carte* ».

C'est toujours avec beaucoup d'émotions et de modestie que nous recevons les remerciements des patients et de leurs proches mais il serait dommage de passer sous silence la gentillesse et la sensibilité qui caractérisent nos équipes et nous sommes fiers du travail qu'elles accomplissent avec générosité et professionnalisme. Ces témoignages ne sont que le résumé avec exactitude de la bienveillance qui les caractérise. Nous ne pouvons que les remercier de leur dévouement sans faille auprès des patients qu'ils prennent en charge. Quelle belle preuve d'humanité !

Remerciements tous particuliers à l'équipe du G5.

Gaël BOUCHARD
Responsable Ergothérapie

« Ce qui nous a le plus frappé lors de notre récent engagement au Canevas, c'est le **respect** mutuel, que ce soit envers nos propres spécificités professionnelles et personnelles mais également envers les patients. Ces éléments créent une ambiance de travail aussi sereine qu'efficace. Ceci transparaît dans les soins que nous proposons aux patients, au travers d'activités aussi variées qu'il y a de personnalités dans l'équipe pluridisciplinaire. Ceci nous permet, déjà après quelques mois, aussi différentes que l'on puisse être, de nous épanouir dans notre travail au Canevas. »

Lauréline GAUTIER
Ergothérapeute

Dr Mélissa BLONDAUX
Psychiatre

« Ce qui me frappe le plus au sein de l'équipe pluri/transdisciplinaire que nous formons c'est la circulation de la parole. La communication est reine au Canevas, nous passons beaucoup de temps à échanger nos idées, nos hypothèses, nos expériences et notre vécu en s'écoutant. Au fil des différents moments d'échange comme les réunions d'équipe, théoriques ou encore les supervisions, nos conversations nous alimentent et forgent notre cohésion. Ici, pas de conflits majeurs, la parole et le respect nous permettent de trouver des solutions aux obstacles que nous sommes amenés à rencontrer. »

« Un événement marquant entre thérapeutes et patients cette année : Le Carnaval. L'équipe joue le jeu et arrive déguisée sur le thème des années 80. Nous passons la matinée à maquiller et habiller les patients les plus motivés, dans la bonne humeur avec en fond sonore les tubes de ces années. Après un repas préparé avec implication afin de régaler les papilles de toutes les personnes présentes ce jour, nous dansons dans la salle à manger. Nous poussons les tables, les chaises et nous défoulons plusieurs heures. La pièce ne désemplit pas, il y a des sourires et des rires sur les visages. Un vrai moment **d'authenticité** que je garde précieusement à l'esprit. »

Lauréline GAUTIER
Ergothérapeute

La politique haute accueil de la clinique Sanatia témoigne de notre volonté d'offrir une **porte ouverte**, là où tant d'autres se sont fermées. Nous nous sentons **responsables** de permettre un accueil rapide, complet et presque inconditionnel dans un environnement convivial.

Notre attention se porte tout particulièrement dans un travail thérapeutique qui se veut non-aliénant et en adéquation avec les valeurs, les cultures, les langages des personnes soignées. A cette fin, nous proposons une équipe interdisciplinaire où chaque avis se vaut, où toute approche quelle qu'elle soit est une possibilité de créer un lien, d'offrir une écoute voire de devenir un repaire.

En effet, nos prises en charge sont de courte durée mais il est courant qu'elles se répètent sur de nombreuses années. Ainsi, les personnes accueillies arrivent à se maintenir longtemps dans leur environnement et dès lors conservent une certaine forme de liberté. Notre équipe de médiation interculturelle aide également à entendre les personnes dans leur langue, à travers leur culture et croyance. Grâce à cela, les personnes accueillies se sentent davantage **responsables** et **respectées**. Nous essayons de proposer une approche en toute **équité**, en fonction des besoins individuels des personnes en leur laissant entre autre le temps qu'il faut pour se rétablir.

Grâce aux nombreux métiers représentés, Sanatia est un point d'appui pour l'aide administrative, le suivi médical et paramédical et finalement pour retrouver du plaisir en s'épanouissant, en découvrant de nouvelles activités se voulant toujours variées.

Comités et Instances.

Assemblée Générale

Président : P. van VYVE

Composée de 18 membres :

Pour les Cliniques Universitaires Saint-Luc

Monsieur van VYVE Paul
 Professeure CORNETTE Pascale
 Madame COUNE Isabelle
 Monsieur DEHASPE Philippe
 Professeur de TIMARY Philippe
 Madame DURBECQ Joëlle
 Professeur LEJEUNE Thierry
 Monsieur GHASSEMPOUR Kamran
 Monsieur GUELTON Pascal
 Monsieur MAZY Renaud
 Professeur NIELENS Henri
 Monsieur STOEFS Jean
 Monsieur TAMBEUR Wim
 Madame THIRAN Christine

Pour l'UC Louvain

Monsieur BENNERT Thierry

Pour la Clinique Saint-Jean

Madame DE CORTE Hadewig

Pour l'UZ Brussel

Monsieur BEECKMANS Jan

Pour l'asbl Epsylon

Professeur DUBOIS Vincent

Conseil d'Administration

(Gestionnaire – Loi sur les hôpitaux)

Président : P. van VYVE

Composé de 12 membres :

Pour les Cliniques Universitaires Saint-Luc

Monsieur van VYVE Paul
 Professeure CORNETTE Pascale
 Madame COUNE Isabelle
 Monsieur DEHASPE Philippe
 Professeur de TIMARY Philippe
 Madame DURBECQ Joëlle
 Professeur LEJEUNE Thierry
 Monsieur GHASSEMPOUR Kamran
 Monsieur GUELTON Pascal
 Professeur LEJEUNE Thierry

Pour la Commune de Berchem-Sainte-Agathe

Monsieur RIGUELLE Joël

Pour le CPAS de Berchem-Sainte-Agathe

Monsieur CULOT Jean-François

Pour l'asbl Epsylon

Professeur DUBOIS Vincent

Conseil Médical

Président : Dr LUABEYA Pierre

Composé de 7 membres :

Dr. CHAIDRON Denis
 Dr. LOPEZ SIERRA Amaya
 Dr. LUABEYA Pierre
 Dr. PALUMBO Sara
 Dr. PAUCAR Daniel, Vice-Président
 Dr. SHUTSHA Etshoko, Secrétaire
 Dr. VELLOZZI Francesca

Comité de Direction

Présidente : I. COUNE

Secrétaire : N. BERCE

Composé de 9 membres :

Dr AYACHE Laurence,
Directrice Médicale (pôle Sanatia)

Mme COUNE Isabelle,
Administrateur Délégué

Mme DANHAIVE Leslie,
Directrice de sites MSP & Le Canevas

M. DESAGHER Philippe,
Directeur de site Clinique Sanatia et
de son Département Infirmier

Mme MASSIN Anne-Catherine,
Directrice Administrative,
Financière & Informatique

M. OPDECAM Philippe,
Directeur Département Technique et Logistique

Dr PAUL Julie,
Directrice Médicale (pôle Valida)

Mme SONKES Corinne,
Directrice RH

M. SONKES Paul,
Directeur du Département Infirmier et
Paramédical (pôle Valida)

Comité de Pôle Réadaptation

Présidente : I. COUNE

Secrétaire : N. BERCE

Composé de 13 membres :

Madame COUNE Isabelle,
Administrateur Délégué

Monsieur BOUCHARD Gaël,
Responsable Ergothérapeutes

Madame CASTIAU Géraldine,
Responsable Psychologues

Monsieur CHANTIER Clément,
Responsable Kinésithérapeutes

Madame CHAUDREL Anne,
Cadre de Gestion

Monsieur de HEMPTINNE Alexis,
Responsable Diététique

Dr. DESSART Patricia,
Chef de Service Médecine Physique

Madame LECLERCQ Laurence,
Responsable Service Social, Accueil,
Call Center, Admission et Culte

Madame LEHOUCQ Pascaline,
Cadre Ressources

Dr LOPEZ Amaya,
Chef de Service Gériatrie

Dr. PAUL Julie,

Directrice Médicale (pôle Valida)

Monsieur SONKES Paul,
Directeur du Département Infirmier et
Paramédical (pôle Valida)

Madame TRAVERS Céline,
Responsable Logopèdes

Comité de Pôle Psychiatrie

Présidente : I. COUNE

Secrétaire : N. BERCE

Composé de 4 membres :

Dr AYACHE Laurence,
Directrice Médicale
(pôle Sanatia)

Madame COUNE Isabelle,
Administrateur Délégué

Madame DANHAIVE Leslie,
Directrice de sites MSP et
Le Canevas

Monsieur DESAGHER Philippe,
Directeur de site Clinique Sanatia et
de son Département Infirmier

4

Projets & faits marquants en 2018.

4.1 Projets médicaux et thérapeutiques.

Le Centre Hospitalier Valida

La Gériatrie

La réadaptation gériatrique est une spécialité peu répandue en Belgique. Depuis 10 ans, à Valisana, nous développons un projet médical dans ce domaine particulier qui associe à la fois des compétences de gériatrie et de réadaptation.

L'autonomie des patients âgés est particulièrement vulnérable et est très souvent mise à mal lors d'une

hospitalisation pour un épisode médical aigu (fracture, infection, chirurgie, AVC, ...).

L'objet de la réadaptation gériatrique est double. D'une part, tenter de reconstruire l'autonomie fonctionnelle perdue lors d'un épisode médical aigu via la mobilisation active, la nutrition, le travail cognitif, la révision des médicaments, les soins de plaies, ...

D'autre part, accompagner le patient dans son travail de résilience, d'adaptation aux limitations physiques irréversibles, de construction de stratégies de compensation à la fois techniques et comportementales.

C'est une logique de soins particulière parce qu'elle est nécessairement «sur mesure» mais aussi parce qu'elle est très pragmatique. Elle se pratique toujours en étroite collaboration avec les patients et leurs proches mais aussi en interaction permanente avec l'équipe multidisciplinaire et les intervenants de soins du domicile.

Pour les soignants qui la pratiquent, cette spécialité est un challenge au quotidien car chaque histoire est unique et que trouver le bon équilibre nécessite de l'expérience mais c'est aussi la source d'une énorme satisfaction quotidienne de voir nos patients âgés fragiles se réadapter à la vie.

La Médecine Physique

La réadaptation est une spécialité dans laquelle le patient est pris en charge de manière holistique. Elle s'inscrit toujours dans le décours immédiat d'une prise en charge aiguë, soit dans le domaine neurologique tel que l'accident vasculaire cérébral ou le traumatisme crânien, soit dans le domaine de l'appareil locomoteur après des polytraumatismes ou après une chirurgie. La prise en charge hospitalière de réadaptation a pour but d'optimaliser la participation du patient à la vie sociale en lui permettant de récupérer une indépendance fonctionnelle optimale, et cela, en tenant compte de l'importance des

lésions, de leur pronostic d'évolution et de l'adaptation au handicap persistant éventuel.

Valida s'inscrit totalement dans cette logique avec des équipes multidisciplinaires, particulièrement élargies, comprenant des kinésithérapeutes, des ergothérapeutes, des logopèdes, des neuropsychologues et psychologues, des assistantes sociales, des orthoprothésistes, en plus évidemment des infirmières. Sur le plan médical, c'est la prise en charge des patients complexes, au travers d'un modèle de co-management avec les internistes gériatriques qui

fait la particularité de notre institution. Ce modèle nous permet d'accueillir en séjour de réadaptation des patients polypathologiques de tous les âges. Pour permettre une telle prise en charge c'est la synergie entre les différents intervenants qui est la clé. En plus des multiples discussions informelles qui égrènent le quotidien des soignants, chaque semaine, une réunion rassemble tous les intervenants pour un bilan d'évolution de chaque patient et pour définir de nouveaux objectifs. C'est avant tout en discutant avec le patient et son entourage proche que nous élaborons progressivement un projet de sortie individualisé. Dans ce contexte, la visite au domicile avec le patient est l'une des étapes fondamentales de la préparation à la sortie.

Ambulatoire

Nos prises en charge ambulatoires s'inscrivent soit dans la continuité de l'hospitalisation, soit plus largement dans la prise en charge de pathologies diverses, neurologiques, orthopédiques, la lombalgie avec le programme d'école du dos, la réadaptation cardio-pulmonaire, l'exercice medicine, la rééducation vestibulaire, périnéale, et sportive.

Avec un très grand nombre de professionnels de tous les métiers de la réadaptation, formés de manière spécialisée et continue, et avec des plateaux techniques de haute qualité, Valida se positionne comme l'un des centres de rééducation à la pointe de la spécialité.

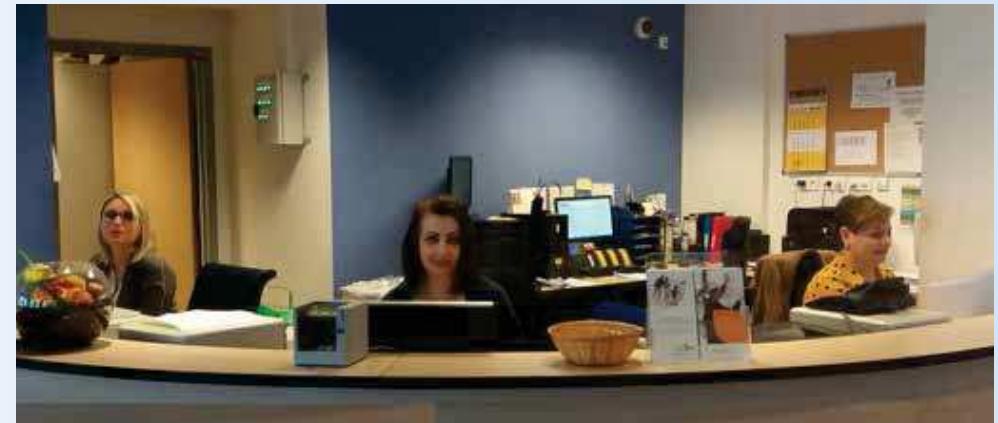
La Polyclinique

Depuis l'ouverture de Valida il y a plus de dix ans, la polyclinique n'a pas cessé de grandir. Elle réunit aujourd'hui environ 35 spécialités médicales et paramédicales différentes.

Notre polyclinique poursuit deux missions parallèles :

- Permettre aux habitants de Berchem-Sainte-Agathe de bénéficier d'une offre de soins de qualité et de proximité en réseau avec les principaux hôpitaux de Bruxelles
- Offrir le support d'avis spécialisés diversifiés et d'un plateau technique aux patients hospitalisés en rééducation à Valida.

Aujourd'hui, elle remplit ces deux missions et totalise plus de 30.000 consultations par an. La polyclinique Valida n'a pas fini de grandir et de se diversifier mais nous tenons à ce qu'elle reste un lieu convivial à taille humaine où les soins sont accessibles à tous.

L'Hôpital Psychiatrique

Hospitalisations

Inscrite depuis plusieurs décennies dans le réseau de santé mentale et le réseau social bruxellois, la Clinique Sanatia dispose de 70 lits A. Elle propose essentiellement une approche de psychiatrie générale afin de maintenir une politique de haut accueil mais reconnaît un certain tropisme pour les problématiques psychotiques, les addictions et les troubles de l'humeur, ainsi que les doubles-diagnostic (psychose dépendance). Nos soins sont accessibles aux adultes et adolescents à partir de 16 ans.

Ces différents intérêts ont conduit à **développer des projets spécifiques**. Le patient est pris dans sa globalité et notamment dans sa dimension sociale biologique culturelle, somatique.

L'équipe pluridisciplinaire est orienté par l'éthique du **socle care** c'est-à-dire **des soins personnalisés, « sur mesure »**, y intégrant l'informel. La fiabilité de la parole et le sérieux du soin permettent l'instal-

lation, le maintien de l'alliance thérapeutique. L'accompagnement psychosocial intervient là où le lien social se fracture. Il s'agit de reconstruire une assise sociale suffisante pour préserver voire acquérir des compétences.

Les éléments de la dimension sociale ont été porteurs de divers projets :

Parentalité : Accompagnement de grossesse et soutien à la parentalité de sujets en souffrance psychique.

Travail : La souffrance psychique est trop souvent équivalente d'une exclusion du monde du travail. La dimension culturelle est enrichie de la présence de médiateurs culturels éclairant la lecture de situation clinique. Le patient reste libre d'intégrer ou non ces dimensions à ces soins.

Somatique : Une prise en charge somatique des patients est intégrée grâce à l'engagement d'une généraliste et aux hôpitaux partenaires. Elle tient compte

du rapport particulier de chacun à son propre corps.

Cognitif : La présence de multiples disciplines dans notre établissement donne l'occasion aux patients d'aborder les difficultés cognitives qui accompagnent souvent la maladie mentale (Remédiation cognitive)

Première décompensation : L'hospitalisation en psychiatrie est trop souvent l'objet d'une stigmatisation. Des sujets présentant une fragilité peuvent bénéficier d'un court séjour leur permettant une mise à l'abri temporaire afin d'éviter une chronicité des troubles.

Des **séjours de crise** sont possibles avec une grande souplesse d'accueil et d'aménagement du séjour hospitalier. Un relais des équipes pédopsychiatiques lorsque les difficultés persistent à la fin de l'adolescence s'est pratiqué spécifiquement par l'ouverture au réseau» pédopsy».

L'hôpital Sanatia a été traditionnellement en lien avec l'ambulatoire de par la pratique diversifiée de ses médecins. La réforme de la psychiatrie est venue naturellement s'insérer dans notre pratique. Ainsi des lits sont disponibles aux différents projets 107 actuellement mis en place sur Bruxelles dont Sanatia est partenaire (Bruxelles Est) ou élément fondateur (Hermes). Une participation aux équipes 2a et 2b (équipes mobiles de crise et de longue durée) est en construction.

Un accès facilité aux partenaires du réseau, services de santé mentale, généralistes, structures intermédiaires, urgences est possible grâce à un numéro d'appel directement accessible.

Des entretiens sont par ailleurs proposés lorsqu'un avis urgent est utile ou un examen des ressources du patient nécessaire et aboutissent parfois à une alternative à l'hospitalisation.

Une **pratique de la concertation** est faite en préadmission, durant le séjour et en post hospitalisation permettant le maintien d'une logique thérapeutique globale cohérente avec la prise en charge ambulatoire.

Formation, recherche :

Enfin, l'alliance de la clinique Sanatia à la structure Saint-Luc a permis l'intégration d'une dimension de formation permanente, la participation à des projets de recherche, l'accueil d'étudiants. Ceci est garant d'une qualité des soins, soutenu par le processus d'accréditation mis en place cette année.

Consultations ambulatoires :

Il s'agit de consultations neurologiques, psychiatriques et/ou psychothérapeutiques. Celles-ci bénéficient également d'opportunité d'une médiation interculturelle.

La MSP

La MSP Sanatia est un lieu d'hébergement et de soins organisé sur un mode communautaire et destiné à des personnes présentant une pathologie psychiatrique chronique stabilisée, dans une optique de rétablissement psycho-social.

Le rétablissement psycho-social est un voyage sur la voie de la guérison qui permet aux personnes vivant avec des troubles mentaux et la maladie mentale de vivre une vie productive dans la communauté malgré les limites imposées par leur condition.

Ce qui nous importe c'est que le résident s'épanouisse selon son désir, au sein d'un environnement symboliquement facilitant qu'il aura choisi.

Notre mission consiste à l'accompagner dans ses choix et à l'aider à se rétablir où et quand il le souhaite. Durant l'entièreté de son séjour, à travers une prise en charge personnalisée visant une autonomisation progressive, le patient sera au centre de son plan de soin qu'il évaluera et adaptera selon ses besoins, ses difficultés, son désir et sa vitesse de progression.

Tous les jours, par le biais d'activités thérapeutiques et de soins, nous œuvrons pour que notre MSP ne soit plus seulement un aboutissement mais bien une étape dans le processus de rétablissement du résident.

Le Canevas

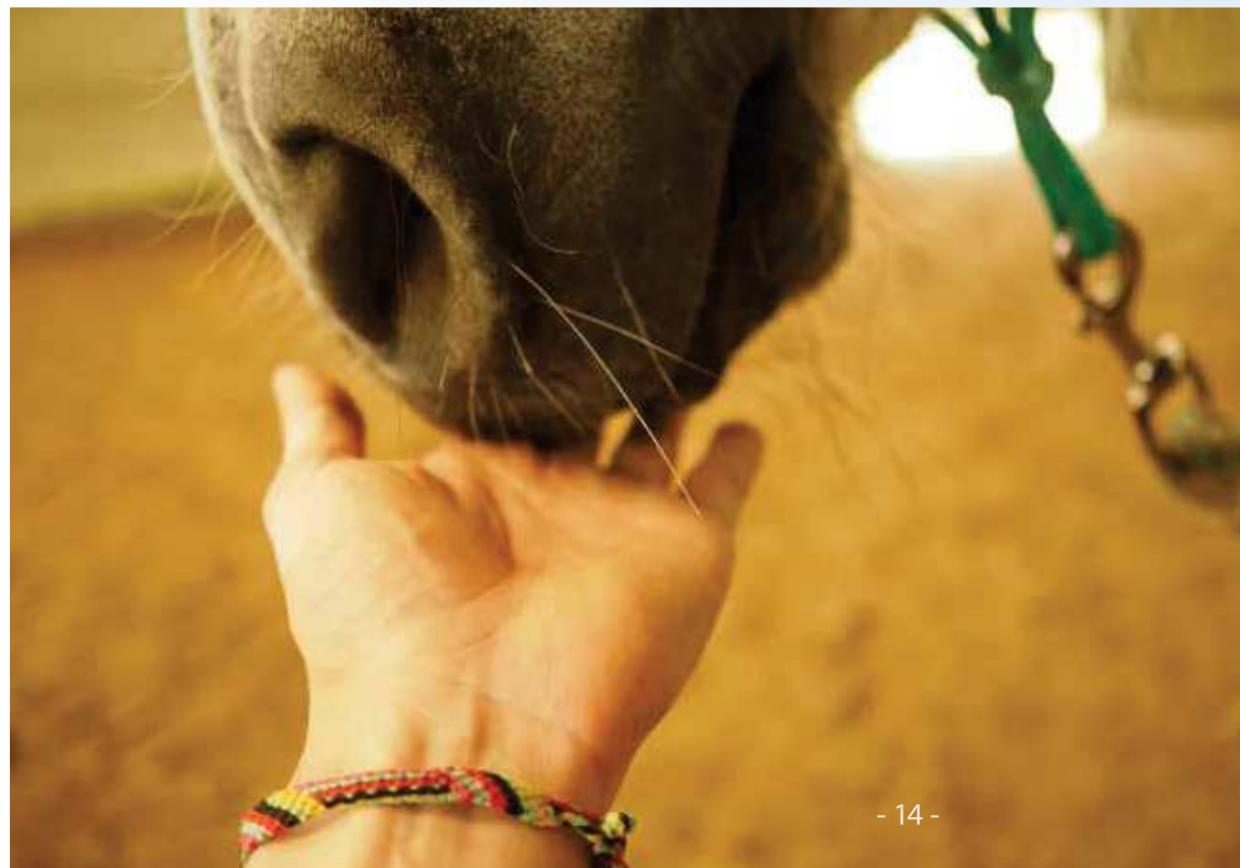
Le Canevas, centre thérapeutique de jour, se présente comme une maison au cœur de la cité bruxelloise.

Situé dans un quartier d'habitations à Ixelles, intégré dans la ville et dans le réseau social, le Canevas ambitionne de représenter pour les personnes accueillies un cadre de vie structurant et stimulant à caractère communautaire.

Le séjour constitue, pour une période transitoire, un engagement mutuel de la personne en demande et de l'équipe pluridisciplinaire. Celle-ci, composée d'infirmières, d'ergothérapeutes, de psychologues, de kinésithérapeutes, d'assistants sociaux, d'une logopède et d'un psychiatre, a à cœur, d'une part, de préserver et restaurer le lien social, et d'autre part, de faciliter des changements personnels, ceci dans

une perspective socio-thérapeutique d'autonomisation, de réadaptation et de réinsertion dans le milieu social.

Le projet individuel, élaboré à l'entrée avec et pour le patient, sera mis en œuvre au travers de la vie communautaire (repas préparé et pris en commun chaque midi notamment), d'activités socio-thérapeutiques et d'entretiens personnalisés. Les activités, très diversifiées, présentent l'avantage d'associer la vie de groupe à une aide personnalisée. Elles s'organisent principalement autour des axes suivants : travail corporel, ergothérapie, activités d'expression, secteur socio-culturel, gestion de la vie quotidienne, service social et références.

4.2 DPI et PMI.

Le dossier patient informatisé (DPI) était un projet ambitieux pour Valisana en 2018. Ce défi, nous l'avons relevé, malgré la transition importante que cela représentait pour chacun des sites. Ce fut un travail de collaboration de notre équipe pluridisciplinaire avec Xperthis (fournisseur du logiciel XCare) et avec Sapristic (intégrateur), qui a permis de construire un outil répondant à nos besoins. Il s'agit d'un véritable dossier patient intégré, un dossier dynamique qui rassemble les données concernant nos patients, qu'elles soient médicales, infirmières, paramédicales ou administratives.

L'arrivée du DPI a impliqué différents challenges en fonction des sites. Malgré les difficultés inhérentes à l'introduction d'un nouveau programme, une réorganisation des soins au quotidien et une nouvelle façon de communiquer, chaque équipe a été très collaborative et l'implémentation s'est déroulée avec succès. Entretemps, la PMI (Prescription Médicale Informatisée) a été introduite également.

Afin de faciliter l'évolution du DPI, nous avons créé un Comité de Gouvernance pluridisciplinaire pour gérer les différentes demandes d'amélioration.

4.3 Projet IPI & Chantier MSP.

Projet IPI

Le projet de l'Institut de Psychiatrie Intégré (construction d'un bâtiment dédié à la psychiatrie qui accueillera la clinique Sanatia ainsi que les services de psychiatrie adulte et infanto-juvénile des Cliniques Universitaires Saint-Luc) suit son cours. Nous avons introduit la demande de permis d'Urbanisme et de l'Environnement et nous espérons un avis favorable des autorités concernées pour le mois de juillet 2019. Il s'en suivra la rédaction des cahiers de charges, dans l'espoir d'un début des travaux de construction en avril 2020.

Chantier MSP

En cette année 2018, le projet de rénovation de notre maison de soins psychiatriques a atteint sa vitesse de croisière. La maîtrise des difficultés de stabilité rencontrées dans la première phase des travaux nous a permis de respecter le délai annoncé dans notre rapport d'activité précédent. A ce stade nous pouvons confirmer la mise à disposition de l'intégralité du bâtiment rénové pour la fin du mois de mars 2019. A ce jour, tous nos patients bénéficient déjà d'une chambre entièrement remise à neuf.

Chiffres clés, bilan et compte de résultats.

5.1 Activités.

1. Psychiatrique

En 2018, le taux d'occupation moyen des lits de psychiatrie augmente de 3% pour arriver à 78% en lits réels et à 88% en lits agréés.

L'activité de la MSP est également en augmentation par rapport à 2017 de 1% pour atteindre 98%.

Par contre, l'activité du Canevas diminue de 7% pour arriver à un taux d'occupation de 95%.

2. Réadaptation

1.1 Hospitalisation

En 2018, le taux d'occupation moyen des lits de réadaptation gériatrique s'élève à 88%. Cela représente une augmentation de 3% par rapport à l'année 2017 tandis que le taux d'occupation moyen des lits Sp diminue de 1% (de 78% en 2017 à 77% en 2018).

2.2 Polyclinique

En 2018, le nombre de contacts en polyclinique augmente de 10% pour arriver à 69.815 contacts.

Les consultations représentent 32.780 contacts en 2018. Celles-ci sont en augmentation de 1%. Cette augmentation est ressentie principalement dans les spécialités suivantes : Gynécologie, Logopédie, Neurologie. En parallèle, les consultations d'Endocrinologie et de Gériatrie ont débuté en 2018.

Par ailleurs, la kiné ambulatoire augmente son nombre de contacts en 2018 de 8% et totalise 21.088 contacts.

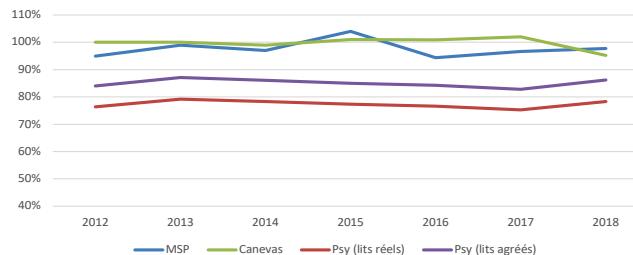
Pour finir, les examens médico-techniques (radiologie et sénologie) représentent 5.818 examens et sont en diminution par rapport à 2017 (-6,7%).

2.3 Ambulatoire

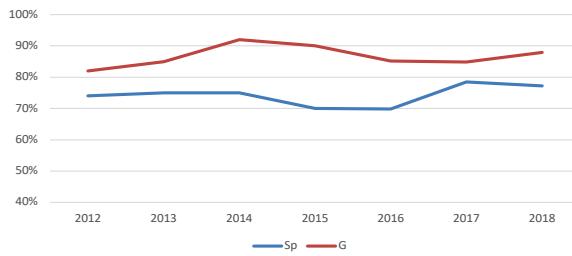
La réadaptation constitue un des pôles principaux de l'activité à Valida. Celle-ci passe immanquablement par des consultations de médecine physique et des séances de kinésithérapie, ergothérapie, logopédie et psychologie.

Cette activité a augmenté en 2018 avec un total de 63.386 prestations, ce qui représente une augmentation de 4,7%.

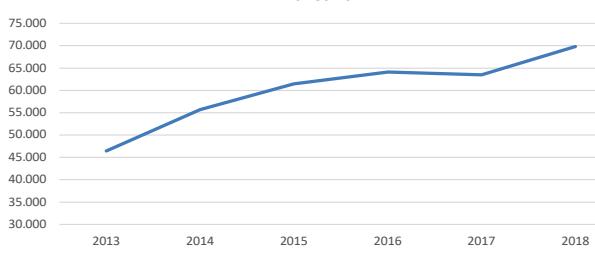
Taux d'occupation
Pôle Psychiatrique

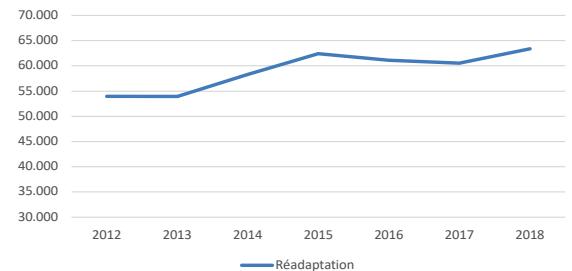
Taux d'occupation
Pôle Réadaptation

Polyclinique
Valisana

Ambulatoire

5.2 Ressources Humaines.

	En nombre de personnes	En équivalent temps plein
Hommes temps plein	72,92	72,92
Femmes temps plein	176	176
Total temps plein	248,92	248,92
Hommes temps partiel	42,25	26,86
Femmes temps partiel	177,50	114,51
Total temps partiel	219,75	141,37
Total général	468,67	390,29

5.3 Bilan et compte de résultat.

Bilan

Le total du bilan s'élève à 54.249.045 EUR au 31 décembre 2018. Cela représente une augmentation de 3.393.056 EUR par rapport à l'année 2017.

A l'actif du bilan, les immobilisés sont en augmentation de 4.399.975€. Cette augmentation se ressent principalement dans le poste « Immobilisations en cours » qui correspond aux travaux de rénovation de la MSP et aux premières factures concernant l'IPI. Le poste « Immobilisations incorporelles » augmente également suite à l'acquisition, l'installation et à la mise en production du nouveau Dossier Patient Informatisé.

Les « créances pour prestations » augmentent de par la croissance du chiffre d'affaires et par un retard dans le traitement du contentieux malgré une diminution des montants de rattrapage BMF suite à la réception des révisions des années jusqu'à 2012 et à l'utilisation des provisions passées pour ces années-là.

Au passif du bilan, l'augmentation des capitaux propres provient d'une part de l'affectation du résultat d'exploitation 2018 de Valisana (+663.519€) et d'autre part, des subsides d'investissement reçus dans le cadre des travaux de la MSP.

Le poste « provisions pour risques et charges » augmente majoritairement de la valeur d'une provision passée dans le cadre d'un litige concernant la prise en charge de frais liés à des pensions du secteur public.

Les dettes à plus d'un an sont en augmentation de par la consolidation de 3 emprunts pour la suite de la rénovation de la MSP, Le Dossier Patient Informatisé et la future construction de l'Institut de Psychiatrie Intégré.

Les dettes à un an au plus diminuent car le montant des emprunts long terme à rembourser dans l'année diminue et car le total des crédits court terme au 31/12/2018 était inférieur à l'année précédente. Pour finir, certains rattrapages BMF ont pu être clôturés vu la réception des révisions jusqu'à 2012.

BILAN RESUME 2018						
	ACTIF		PASSIF			
	Exercice 17	Exercice 18			Exercice 17	Exercice 18
IMMOBILISES	33.398.039	37.798.013	CAPITAUX PROPRES		17.844.480	19.969.245
Frais d'établissement	6.526	3.183	Plus-values de réévaluation		4.461.624	4.461.624
Immobilisations incorporelles	504.416	1.506.717	Dotations		1.047.581	1.047.581
Terrains et constructions	21.825.184	21.074.280	Réserves		4.485.136	4.485.136
Équipement	3.421.307	3.317.363	Résultat reporté		582.427	1.245.946
Immobilisations en cours	3.069.195	7.346.204	Subsides d'investissement		7.267.712	8.728.959
Immobilisations financières	4.571.411	4.550.267	PROVISIONS POUR RISQUES ET CHARGES		41.377	400.000
REALISABLE	15.839.532	15.554.575	EXIGIBLE		31.975.170	32.927.543
Stocks	168.356	158.540	<i>A long terme</i>		13.813.040	16.646.038
Créances pour prestations	15.429.556	15.201.792			13.665.348	16.498.345
Créances diverses	241.621	194.243			147.692	147.692
			Autres dettes		0	0
PL. TRESORERIE & DISPONIBLE	968.506	520.509	A court terme		18.162.130	16.281.506
			Dettes à plus d'un an échéant dans année		1.227.139	1.044.350
			Dettes financières		3.602.000	1.535.000
			Dettes courantes		9.132.732	8.670.861
			Dettes fiscales, salariales et sociales		3.197.214	4.083.236
			Acomptes reçus		118.943	116.535
			Dettes diverses		884.101	831.524
COMPTES DE REGULARISATION	649.912	375.948	COMPTES DE REGULARISATION		994.963	952.257
TOTAL DE L'ACTIF	50.855.989	54.249.045	TOTAL DU PASSIF		50.855.989	54.249.045

Compte de résultat

L'année 2018 se clôture avec un bénéfice courant de 503.714€ et un bénéfice net de 663.519€.

En 2018, les recettes d'exploitation ont augmenté par rapport à l'année 2017 de 1,7%. Cette augmentation s'explique par une activité supérieure en hospitalisation à Sanatia et en ambulatoire à Valida.

En ce qui concerne la MSP, son occupation augmente en 2018. Le Canevas, quant à lui, diminue de 7% son occupation mais a réussi à garder en 2018 le subside complémentaire pour son activité.

En parallèle les dépenses d'exploitation augmentent de 2% suite à l'augmentation des rémunérations partiellement compensée par la diminution de certains frais tels que le loyer ou les frais de personnel intérimaire.

Les amortissements sont stables mais une provision a été enregistrée dans le cadre du litige concernant la prise en charge de frais liés à des pensions du secteur public.

	VALISANA			
	2017	2018	diff 2018-2017 €	diff 2018-2017 %
700 Prix de la journée d'hosp	22.962.100	23.806.094	843.994	3,68%
701 Rattrapage est ex en cours	644.041	-74.441	-718.482	-111,56%
702 Suppléments chambres	581.325	624.900	43.575	7,50%
703 Forfaits conventions inami	1.233.725	1.175.006	-58.719	-4,76%
705 Produits pharma & assim	644.018	614.086	-29.932	-4,65%
709 Hono méd, dent, soi, par	8.293.799	8.769.831	476.032	5,74%
70 Chiffre d'affaires	34.359.009	34.915.476	556.468	1,62%
72 Production immob	242.186	246.648	4.462	1,84%
74 Autres prod d'exploitation	2.896.657	2.968.814	72.156	2,49%
RECETTES d'exploitation	37.497.852	38.130.938	633.086	1,69%
62 Personnel	21.615.133	22.655.212	1.040.079	4,81%
60 Approv & fournit	2.259.759	1.921.155	-338.603	-14,98%
achats de produits pharmaceutiques (600+608+609)	565.534	560.866	-4.668	-0,83%
achats autres	1.694.225	1.360.289	-333.936	-19,71%
61 Serv & fournit accessoires	10.429.815	10.403.758	-26.057	-0,25%
frais de personnel (617 + 619)	5.814.912	5.862.789	47.877	0,82%
Services et fournitures autres (610 à 616 + 618)	4.614.903	4.540.969	-73.934	-1,60%
64 Autres chg d'expl	107.927	139.308	31.381	29,08%
DEPENSES d'exploitation	34.412.634	35.119.433	706.799	2,05%
Cash-flow brut d'exploitation (EBITDA)	3.085.218	3.011.505	-73.713	-2,39%
63 Amortissements, Provisions et Réd . Valeur	1.678.927	2.165.757	486.830	29,00%
Résultat d'exploitation (EBIT)	1.406.291	845.748	-560.543	-39,86%
75 Produits financiers	271.169	272.122	953	0,35%
65 Chg financières	611.456	614.156	2.700	0,44%
Résultat courant	1.066.004	503.714	-562.289	-52,75%
76 Produits exceptionnels	409.486	612.312	202.826	49,53%
66 Chg exceptionnelles	771.344	452.507	-318.837	-41,34%
RESULTAT NET DE L'EXERCICE	704.145	663.519	-40.626	-5,77%

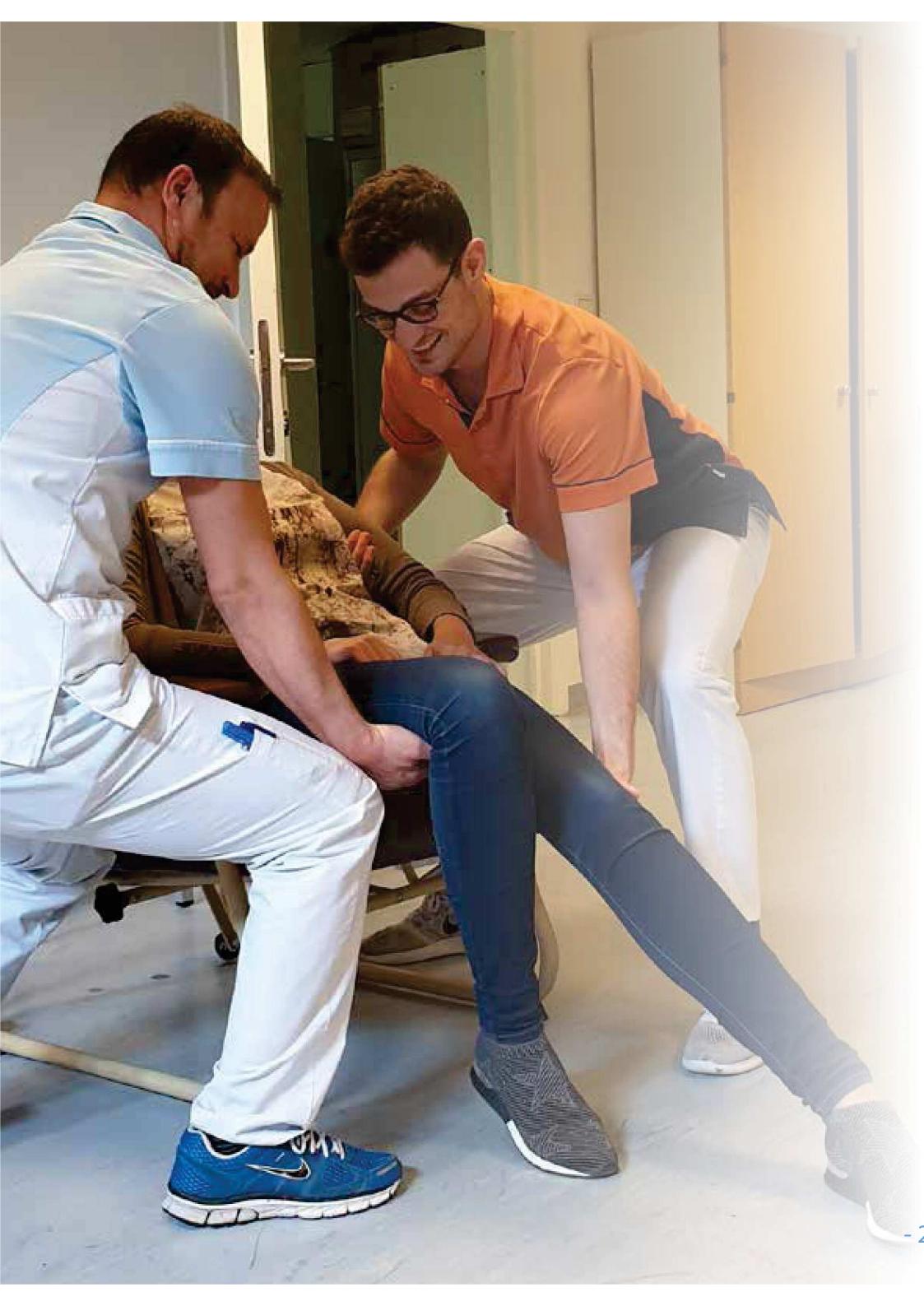
Siège social : Avenue Josse Goffin 180, 1082 Berchem-Ste-Agathe – Tel.: 02 482 40 00

VALISANA
GROUPE HOSPITALIER
SAINT-LUC • UCL

ACTIVITEITENVERSLAG 2018

Inhoudsopgave

1.	Boodschap van de Afgevaardigd Bestuurder	p. 3
2.	Bestuur Valisana	
	- 2.1. Onze missies	p. 4
	- 2.2. Onze waarden	p. 5
3.	Comités en instanties	p. 7
4.	Projecten en hoogtepunten in 2018	
	- 4.1. Medische & therapeutische projecten	p. 9
	- 4.2. EPD & EMV	p. 15
	- 4.3 IGP Project en Bouwwerf PVT	p. 15
5.	Kerncijfers, balans en resultaatrekening	
	- 5.1. Activiteiten	p. 16
	- 5.2. Human Resources	p. 17
	- 5.3 Balans en resultaatrekening	p. 18

1

De Boodschap van de Afgevaardigd Bestuurder.

In 2018 wordt Valisana gekenmerkt door een hoge activiteitsgraad, zowel in de revalidatie pool als in de psychiatrische pool, met een duidelijke groei in de verschillende vestigingen. Onze instelling onderschrijft dit motto «Doorzettingsvermogen door wind en getijden» dat zo goed aansluit bij haar geschiedenis en haar huidige transformatie naar diensten die beter en beter gevestigd zijn in de regio en bij haar partners.

In het kader van de institutionele projecten heeft Valisana in een recordtijd (11 maanden) het geïnformatiseerd patiëntendossier op haar 4 sites geïmplementeerd: dit zijn zowel het medisch dossier als het verpleegkundig dossier en het geïnformatiseerd medisch voorschrift dat nu beschikbaar zijn voor zorgverleners. Veel collega's hebben zich volledig ingezet voor het welslagen van het project. De implementatie impliceert veranderingen in de manier hoe we dagelijks werken en samenwerken. De volledige assimilatie van de nieuwe mogelijkheden zal in 2019 voortgezet worden.

Eind 2018 begon Valisana ook met haar weg naar de accreditatie: dit wordt gezien als een hefboom om de kwaliteit en de veiligheid van de patiëntenzorg te verbeteren. Hierbij zou ik graag een opmerking willen citeren van het professionele accreditatieteam die ons in deze context ontmoet hebben: « **bij Valisana is het personeel toegewijd, professioneel, en heeft een ongelooflijk goed hart voor de patiënten. Teamwerk is voelbaar en aanwezig. Wat wordt gedaan is goed gedaan. De professional-patiëntrelatie en de complete patiëntenzorg zijn sterke punten die door de ontmoette patiënten erkend worden** ».

Hartelijk dank aan de teams en aan elk van onze collega's die dankzij hun individuele en collectieve werk dit mooie resultaat voor onze patiënten mogelijk maakt.

Isabelle COUNE
Afgevaardigd Bestuurder

2

Bestuur Valisana.

2.1 Onze Missies.

Revalideren

Wij zijn een ziekenhuisstructuur waar de doorgestroomde patiënten verwelkomd worden door de continuïteit van de zorg te waarborgen in een veilige, kwaliteitsvolle en menselijke omkadering.

Dankzij het teamwerk van al onze disciplines optimaliseren we de autonomie en de stabilisering van onze patiënten. Dit wordt verwezenlijkt door gepersonaliseerde doelstellingen en door de revalidatie, rehabilitatie en reïntegratieproject samen op te bouwen, in overeenstemming met de familiale, sociale, filosofische en medische context.

Verzorgen

Naast de ziekenhuisopname, bieden we in onze polikliniek een uitgebreide waaier van gespecialiseerde raadplegingen en ambulante behandelingen aan. Deze staat ten dienst van het publiek en verhoogt tevens het comfort en de veiligheid van onze gehospitaliseerde patiënten. Door dicht bij de mensen en de lokale artsen te staan, kunnen we, indien nodig en gewenst, de interactie van onze verschillende institutionele en ziekenhuispartners vergemakkelijken en hen laten genieten van ons bevoordeerd netwerk.

Op psychiatrisch vlak, geven we de voorkeur aan de meest geschikte zorg en dit gaat van preventief tot een fase in een acuut ziekenhuis, of indien nodig, door te stromen naar ons psychiatrisch verzorgingstehuis of dagcentrum "Le Canevas". We werken ook in nauwe samenwerking met de platformen van geestelijke gezondheidszorg.

Leren

We verwelkomen studenten op pedagogisch verantwoorde wijze en garanderen hen een stimulerend en geschikt opleidingskader, in nauwe samenwerking met de universiteiten, de hogescholen en de instellingen die gespecialiseerd zijn in gezondheidszorg. Deze wederzijdse uitwisseling van ervaring bereidt hen goed voor op hun toekomstig professioneel leven en stelt ons in staat om onszelf in vraag te stellen en op de hoogte te blijven van de evoluties binnen de praktijk.

2.2 Onze waarden: onze medewerkers getuigen.

Erkenning:

tussen collega's

Sinds 19 jaar ben ik tewerkgesteld als medewerkster bij de poetsdienst in het Valida Ziekenhuis. Graag wens ik mijn mooie herinneringen bij Valida met jullie uit te wisselen. Onze ploeg telt 21 personen uit verschillende culturen en herkomst, wat zeer verrijkend is voor ons.

Aan het einde van elk jaar organiseren wij een maaltijd met gerechten uit verschillende culturen en delen onze tradities met elkaar. Onze verantwoordelijken worden ook uitgenodigd en er wordt een mooie toespraak gehouden. Tijdens deze maaltijd, vertellen we over onze ervaringen, over de goede en slechte momenten en juichen we onze succesverhalen toe.

Elk jaar brengen wij samen onvergetelijke momenten door in een geweldige sfeer en met een heerlijke maaltijd. Dat is een ritueel geworden!

Enisa CELIKOVIC
Brigadierster

en tegenover de patiënten.

Een ziekenhuisopname in één van onze zorgenheden vertegenwoordigt weliswaar, een korte fase in het leven van onze patiënten, maar het gaat echter om een intense periode waar ze verschillende uitdagingen moeten aangaan, moedig moeten zijn, en verscheidene hindernissen moeten overwinnen ten opzichte van hun toestand en dagelijkse moeilijkheden.

Als het belangrijkste deel van ons werk als verpleegkundige uiteraard gericht is op de hospitalisatieperiode, toch zijn er belangrijke fases zoals het verlaten van het ziekenhuis, de terugkeer naar huis en/of het toetreden in een rusthuis, die niet mogen verwaarloosd worden in de steun dat we willen verlenen aan de patiënt. Binnen dit kader werden er verschillende goede praktijken opgebouwd bij het Valida Ziekenhuis door sommige personeelsleden. Zo hebben de leden van de zorgenhed G5

de gewoonte om een aanmoedigend kaartje te schrijven naar de patiënt om hem het beste te wensen ter gelegenheid van een toetreding in een rusthuis. Toch beseffen wij niet altijd het belang dat wij kunnen hebben in het leven van onze patiënten, het is pas bij het antwoord op ons kaartje, dat wij het ongelooflijk impact inzien van dit onschuldig schrijven.
« Mijn echtgenoot was diep geraakt bij de lezing van uw kaartje. Ik heb het in zijn ogen gezien. Uw kaartje heeft ons veel deugd gedaan en we vinden het een mooi initiatief ».

Graag vertel ik jullie over de oproep van een patiënt die het Valida ziekenhuis had verlaten om terug naar huis te keren. Ze had een kaartje gekregen vanwege zorgenhed G5. Deze dame was diep ontroerd en liet traantjes bij het lezen van het kaartje. Ze leefde alleen en vertelde ons dat ze gedurende haar hospitalisatie « zich zeer omringd heeft gevoeld, dat haar dagelijks leven gedreven was door de verschillende activiteiten en het personeel. Dat ze blij was om terug te keren naar huis maar uiteindelijk plotseling weer alleen terechtgekomen was zonder overgangsperiode. Ze heeft het team hartelijk bedankt voor de goede zorgen .... En voor het kaartje ».

We ontvangen altijd met veel emotie en bescheidenheid de dankbetuigingen van onze patiënten en hun naasten. Het zou jammer zijn om de vriendelijkheid en de gevoeligheid die onze teams kenmerken over het hoofd te zien. We kunnen trots zijn over het werk dat ze met professionalisme en grootmoedigheid verrichten.

Deze getuigenissen zijn enkel een correcte samenvatting over de goedheid dat onze teams kenmerkt. Wij danken hen voor hun standvastige toewijding aan de patiënten in behandeling. Wat een mooie uiting van menselijkheid!

Met oprechte dank aan het team G5.

Gaël BOUCHARD
Verantwoordelijke Ergotherapie

« Wat ons het meest opviel bij onze recente indiensttreding in het Canevas, is het weelderzijds **respect**, zowel ten aanzien van eigen professionele- en persoonlijke kenmerken maar ook ten aanzien van patiënten. Deze elementen creëren een rustige- en efficiënte werksfeer. Dit wordt weerspiegeld in de zorgen die wij aan de patiënten verlenen door middel van activiteiten die even gevarieerd zijn als de persoonlijkheden in het multidisciplinaire team. Dit laat ons toe om al na enkele maanden, hoe verschillend we ook mogen zijn, zich te ontplooien in ons werk bij het Canevas. »

Lauréline GAUTIER
Ergotherapeut

Dr Mélissa BLONDAUX
Psychiater

« Wat mij het meest opvalt in het multi/transdisciplinaire team dat we vormen is dat iedereen te woord staat. Communicatie is koningin in het Canevas. We besteden veel tijd aan het uitwisselen van onze ideeën, veronderstellingen, ervaringen en van onze beleveningen door naar elkaar te luisteren.... Tijdens de verschillende uitwisselingsmomenten zoals team- en theoretische vergaderingen of supervisies, dragen onze gesprekken bij en smeden ze onze samenhang.

Hier zijn geen grote conflicten, woord en respect stellen ons in staat de nodige oplossingen te vinden aan de obstakels die we zouden tegenkomen.

Een belangrijke gebeurtenis tussen therapeuten en patiënten dit jaar: Het Carnaval. Het team speelt het spel mee en komt verkleed in het thema van de jaren '80. We brengen de ochtend door met het aanbrengen van make-up en het aankleden van de meest gemotiveerde patiënten, in een goed humeur en met de hits van deze jaren op de achtergrond. Na een maaltijd bereidt met betrokkenheid om de smaakpillen van alle aanwezigen die dag te verwennen, dansen we in de eetzaal. We duwen de tafels, de stoelen opzij en we leven on uit gedurende enkele uren. De zaal blijft vol met glimlachende gezichten. Een echt moment van **authenticiteit** dat ik zorgvuldig in gedachten houd. »

Lauréline GAUTIER
Ergotherapeute

Het ruim opvangbeleid van het Psychiatrisch Ziekenhuis Sanatia getuigt over onze vastberadenheid om een **toegangspoort** aan te bieden daar waar anderen gesloten blijven. Wij voelen ons **verantwoordelijk** om een snelle, volledige en bijna onvoorwaardelijke opvang te bieden in een aangename omgeving.

Onze aandacht gaat vooral uit naar een therapeutisch werk met betrokkenheid in overeenstemming met de waarden, cultuur en taal van de verzorgde personen. Daarom hebben wij een interdisciplinair team hierop afgestemd, waar elke mening telt, waar elke benadering de mogelijkheid geeft een band te scheppen, waar een luisterend oor of zelfs een schuilplaats kan aangeboden worden.

Onze zorg is inderdaad van korte duur maar het is gebruikelijk dat ze gedurende vele jaren herhaald wordt. Daardoor kunnen de opgevangen personen lang in hun omgeving standhouden en kunnen ze een zekere vorm van vrijheid bewaren. Ons interculturele bemiddelingsteam helpt ook om de personen in hun taal te horen doorheen hun cultuur en geloof. Dankzij deze benadering voelen de opgevangen personen zich meer **verantwoordelijk** et **gerespecteerd**. Wij proberen een **rechtvaardige** benadering te bieden in functie van de individuele behoeften van de personen door hen o.a. de tijd te geven om te herstellen.

Dankzij de brede waaier aan aanwezige beroepen is Sanatia een steunpunt geworden voor hulp bij administratie, medische en paramedische opvolging en tenslotte om plezier terug te vinden door zich te ontplooien door nieuwe gevarieerde activiteiten te ontdekken.

Zorgeneheid 4
Sanatia Ziekenhuis

Comités en Instanties.

Algemene Vergadering

Voorzitter : P. van VYVE

Samengesteld uit 18 leden :

Voor de Cliniques Universitaires Saint-Luc

Mijnheer van VYVE Paul
 Professor CORNETTE Pascale
 Mevrouw COUNE Isabelle
 Mijnheer DEHASPE Philippe
 Professor de TIMARY Philippe
 Mevrouw DURBECQ Joëlle
 Professor LEJEUNE Thierry
 Mijnheer GHASSEMPOUR Kamran
 Mijnheer GUELTON Pascal
 Mijnheer MAZY Renaud
 Professor NIELENS Henri
 Mijnheer STOEFS Jean
 Mijnheer TAMBEUR Wim
 Mevrouw THIRAN Christine

Voor het UC Leuven

Mijnheer BENNERT Thierry

Voor de Sint-Jan Kliniek

Mevrouw DE CORTE Hadewig

Voor het UZ Brussel

Mijnheer BEECKMANS Jan

Voor vzw Epsilon

Professor DUBOIS Vincent

Raad van Bestuur

(Beheerder – Wet op de ziekenhuizen)

Voorzitter : P. van VYVE

Samengesteld uit 12 leden :

Voor de Cliniques Universitaires Saint-Luc

Mijnheer van VYVE Paul
 Professor CORNETTE Pascale
 Mevrouwe COUNE Isabelle
 Mijnheer DEHASPE Philippe
 Professor de TIMARY Philippe
 Mevrouw DURBECQ Joëlle
 Professor LEJEUNE Thierry
 Mijnheer GHASSEMPOUR Kamran
 Mijnheer GUELTON Pascal
 Professor LEJEUNE Thierry

Voor de Gemeente van Sint-Agatha-Berchem

Mijnheer RIGUELLE Joël

Voor het OCMW van Sint-Agatha-Berchem

Mijnheer CULOT Jean-François

Voor vzw Epsilon

Professor DUBOIS Vincent

Medische Raad

Voorzitter : Dr LUABEYA Pierre

Samengesteld uit 7 leden :

Dr. CHAIDRON Denis
 Dr. LOPEZ SIERRA Amaya
 Dr. LUABEYA Pierre
 Dr. PALUMBO Sara
 Dr. PAUCAR Daniel, Vicevoorzitter
 Dr. SHUTSHA Etshoko, Secretaris
 Dr. VELLOZZI Francesca

Directiecomité

Voorzitster : I. COUNE

Secretaresse : N. BERCE

Samengesteld uit 9 leden :

Dr. AYACHE Laurence,
Medische Directrice (Sanatia)

Mevrouw COUNE Isabelle,
Afgevaardigd Bestuurder

Mevrouw DANHAIVE Leslie,
Directrice van sites PVT & Het Canevas

Mijnheer DESAGHER Philippe,
Directeur van site Kliniek Sanatia en van
zijn Verpleegkundig Departement

Mevrouw MASSIN Anne-Catherine,
Directrice Administratie, Financiën & IT

Mijnheer OPDECAM Philippe,
Directeur Technisch en
Logistiek Departement

Dr. PAUL Julie,
Medische Directrice (Valida)

Mevrouw SONKES Corinne,
Directrice HR

Mijnheer SONKES Paul,
Directeur Verpleegkundig en Paramedisch
Departement (Valida)

Pool Revalidatie Comité

Voorzitster : I. COUNE

Secretaresse : N. BERCE

Samengesteld uit 13 leden :

Mevrouw COUNE Isabelle,
Afgevaardigd Bestuurder

Mijnheer BOUCHARD Gaël,
Verantwoordelijke Ergotherapeuten

Mevrouw CASTIAU Géraldine,
Verantwoordelijke Psychologen

Mijnheer CHANTIER Clément,
Verantwoordelijke Kinesitherapeuten

Mevrouw CHAUDREL Anne,
Beheer Kaderlid

Mijnheer de HEMPTINNE Alexis,
Verantwoordelijke Diëtetiek

Dr. DESSART Patricia,
Afdelingshoofd Fysische Geneeskunde

Mevrouw LECLERCQ Laurence,
Verantwoordelijke Sociale Dienst, Onthaal,
Call Center, Opname en Godsdienst

Mevrouw LEHOUCQ Pascaline,
Resources Kaderlid

Dr. LOPEZ Amaya,
Afdelingshoofd Geriatrie

Dr. PAUL Julie,

Medische Directrice (Valida)

Mijnheer SONKES Paul,
Directeur Verpleegkundig en
Paramedisch Departement (Valida)

Mevrouw TRAVERS Céline,
Verantwoordelijke Logopedisten

Pool Psychiatrisch Comité

Voorzitster : I. COUNE

Secretaresse : N. BERCE

Samengesteld uit 4 leden :

Dr. AYACHE Laurence,
Medische Directrice (Sanatia)

Mevrouw COUNE Isabelle,
Afgevaardigd Bestuurder

Mevrouw DANHAIVE Leslie,
Directrice van sites PVT & Het Canevas

Mijnheer DESAGHER Philippe,
Directeur van site Kliniek Sanatia en van
zijn Verpleegkundig Departement

4

Projecten en hoogtepunten in 2018.

4.1 Medische & therapeutische projecten.

Het Valida Ziekenhuis

De Geriatrie

Geriatrische revalidatie is een zeldzame specialiteit in België. Sinds 10 jaar ontwikkelen we bij Valisana een medisch project op dit specifiek gebied die zowel geriatrische als revalidatievaardigheden combineert.

De autonomie van oudere patiënten is bijzonder kwetsbaar en wordt zeer vaak ondermijnd tijdens

een ziekenhuisopname voor een acute medische episode (breuk, infectie, operatie, CVA, ...).

Het doel van de geriatrische revalidatie is tweeledig. Enerzijds proberen om het verlies van functionele autonomie tijdens een medische acute episode weer op te bouwen via actieve mobilisatie, voeding, cognitief werk, herziening van de medicatie, wond-

zorg, ... Anderzijds, de patiënt begeleiden bij het werk aan veerkracht, aanpassing bij onomkeerbare fysieke beperkingen, opbouw van gedrags- en technische compensatie strategieën.

Het is een specifieke benadering van de zorg omdat zij noodzakelijk "op maat" is afgestemd maar ook omdat zij zeer pragmatisch is. Zij wordt altijd gehanteerd in nauwe samenwerking met de patiënt en zijn naasten maar ook in permanente wisselwerking met het multidisciplinair- en thuiszorgteam.

De zorgverleners die deze specialiteit beoefenen, worden dagelijks aan een uitdaging geconfronteerd omdat elk verhaal uniek is. Het vinden van de juiste balans vergt ervaring, maar om deze oudere kwetsbare patiënten weer te zien aanpassen aan het leven is een enorme bron van voldoening.

De Fysische Geneeskunde

Revalidatie is een specialiteit waarbij de patiënt op een holistische manier behandeld wordt.

Ze treedt altijd op in onmiddellijke opvolging van een acute opname, hetzij voor neurologische aandoeningen zoals CVA, traumatisch hoofdletsel, hetzij voor locomotorische aandoeningen na polytraumatisme of heelkunde.

De behandeling van de gehospitaliseerde patiënt in de fysieke en functionele revalidatie heeft als doel-

stelling zijn deelname aan het sociaal leven te optimaliseren door hem de gelegenheid te geven een optimale functionele zelfstandigheid terug te winnen en door rekening te houden met het belang van de letsen, prognose en aanpassing aan de eventuele aanhoudende handicap.

Valida plaatst zich volledig in deze lijn met bijzonder goed uitgebreide multidisciplinaire ploegen samengesteld uit kinesisten, ergotherapeuten, logopedisten, neuropsychologen en psychologen,

maatschappelijke assistenten alsook ortho-prothesisten en uiteraard verpleegkundigen.

Op medisch vlak, is het de behandeling van complexe patiënten door middel van het co-management model met internisten- geriaters die de eigenaardigheid maken van onze instelling. Dit model staat ons toe om patiënten van elke leeftijd met polyopathologieën te verwelkomen. Om zulke behandelingen mogelijk te maken is de sleutel de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen.

Bovenop de verscheidene informele gesprekken die de zorgverleners dagelijks meemaken, komen wekelijks alle betrokkenen samen tijdens een vergadering om een evolutiebilans per patiënt op te stellen en nieuwe doelstellingen uit te werken.

Door communicatie met de patiënt en zijn naasten wordt geleidelijk aan een plan voor de terugkeer opgesteld. In deze context is een huisbezoek met de patiënt één van de fundamentele stappen ter voorbereiding op een terugkeer.

Ambulante zorg

Onze ambulante verzorging treedt op in het verlengde van een ziekenhuisverblijf of voor het behandelen van diverse pathologieën zoals neurologische, orthopedische maar ook voor cardiopulmonaire revalidatie, exercise therapy, vestibulaire- en sportieve revalidatie, perineale reëducatie en bij lage-rugpijn met de rugschool.

Dankzij een uitgebreide waaier aan professionals uit alle revalidatie beroepen die op permanente en gespecialiseerde wijze zijn opgeleid, en door kwalitatieve technische platforms, plaatst Valida zich als een revalidatiecentrum in de voorhoede van de specialisatie.

De Polikliniek

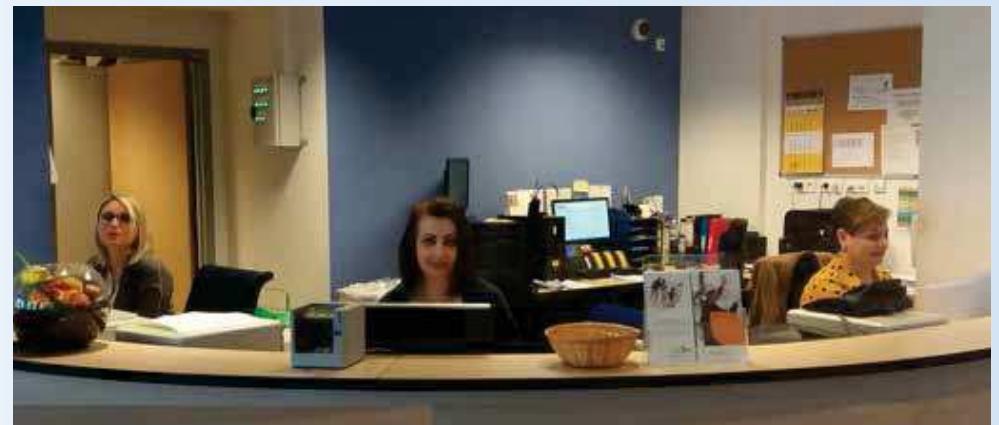
Sinds de opening van Valida meer dan tien jaar geleden, is de polikliniek niet gestopt met groeien. Tegenwoordig brengt het ongeveer 35 verschillende medische en paramedische specialiteiten samen.

Onze polikliniek heeft twee parallelle missies:

- De inwoners van Sint-Agatha-Berchem een kwalitatief aanbod van gezondheidszorg laten benutten en in nabijheid van de belangrijkste ziekenhuizen van Brussel.
- Ondersteuning van gediversifieerde gespecialiseerde adviezen en een technisch platform bieden aan de patiënten die in revalidatie bij het Valida ziekenhuis opgenomen zijn.

Vandaag vervult zij deze twee missies en telt meer dan 30.000 raadplegingen per jaar.

De polikliniek van Valida groeit en diversifieert zich nog steeds maar we wensen dat het een gebruikersvriendelijke plaats met menselijke omvang blijft en waar de zorgen voor iedereen toegankelijk blijven.

Het Psychiatrisch Ziekenhuis

Hospitalisaties

Ingeschreven sinds meerdere decennia in het Brusselse netwerk voor de geestelijke gezondheidszorg en het Brussels sociaal netwerk beschikt het Sanatia ziekenhuis over 70 bedden.

Zij biedt voornamelijk een benadering in de algemene psychiatrie, ter handhaving van een ruim oppangbeleid, maar herkent een bepaalde richting of tropisme voor psychotische problemen, verslaving en stemmingsstoornissen, alsook de dubbele-diagnose (afhankelijke psychose). Wij verzorgen voornamelijk volwassen patiënten maar wij verwelkomen soms ook jongeren (vanaf 16 jaar).

Deze verschillende belangen hebben geleid tot **ontwikkeling van specifieke projecten**. De patiënt wordt in zijn geheel behandeld, namelijk in zijn sociale, culturele en somatische dimensie.

Het pluridisciplinair team wordt gestuurd door de **Care Ethisiek**, dwz **gepersonaliseerde** en informele

zorgen "op maat" inbegrepen. De betrouwbaarheid van het woord en de ernst van de zorg maken het bekomen en het behouden van een therapeutische alliantie mogelijk. De psychosociale begeleiding wordt ingeschakeld bij een sociale kloof, namelijk door het mogelijk maken van voldoende sociale grondslag om bevoegdheden te vrijwaren en te verwerven.

De elementen van de sociale dimensie hebben verschillende projecten met zich meegebracht:

Ouderschap: Begeleiding zwangerschap en ondersteuning van het ouderschap bij patiënten in psychisch leed.

Werk: Het psychisch leed wordt te vaak gelijkwaardig gesteld aan uitsluiting van de arbeidsmarkt. De culturele dimensie wordt verrijkt door de aanwezigheid van een culturele bemiddelaar die de lezing van een klinische situatie toelicht. De patiënt heeft

de vrijheid om deze dimensies al dan niet te integreren bij de zorg.

Somatiek: Een somatische behandeling van de patiënten wordt geïntegreerd dankzij de ziekenhuispartners. Rekening houdend van ieders bijzonder band met zijn eigen lichaam.

Cognitief: De aanwezigheid van verschillende disciplines in onze instelling geeft de mogelijkheid aan de patiënten om de cognitieve moeilijkheden te benaderen die vaak gepaard gaan met mentale ziekten. (cognitieve remediering)

Eerste decompensatie: Regelmatige stigmatisatie van hospitalisatie in psychiatrie.

Kwetsbare patiënten kunnen rekenen op een kort verblijf en tijdelijke bescherming om chronische aandoeningen te vermijden.

Crisisverblijven zijn mogelijk met een grote flexibiliteit.

Een aflossing van het pedopsychiatrisch team werd toegepast bij aanhoudende moeilijkheden aan het einde van de adolescentie, specifiek door de opening van een « pedopsy » netwerk.

Het Sanatia ziekenhuis werd op een traditionele manier betrokken met ambulante diensten door de gevarieerde praktijkervaringen van zijn artsen.

De hervorming van de psychiatrie heeft zich op natuurlijke wijze geplaatst in onze praktijk. Zo zijn de bedden beschikbaar voor de verschillende projecten. Momenteel worden er 107 projecten opgericht

in Brussel waarvan Sanatia partner (Brussel Oost) of oprichter (Hermès) is.

Een deelname aan de ploegen 2a en 2b (mobiel cri-sisteam en mobiele langdurige zorg) is in opbouw.

Een makkelijkere toegang voor de partners van het netwerk, de mentale gezondheidsdiensten, huisartsen, intermediaire structuren, spoed, enz. werden ook mogelijk gemaakt.

Gesprekken worden trouwens voorgesteld wanneer een dringend advies of onderzoek naar de mogelijkheden van een patiënt noodzakelijk zijn en resulteren soms tot een alternatief aan de hospitalisatie.

Overlegpraktijk gebeurt bij vooraf geplande opnames, tijdens het verblijf en na de hospitalisatie, voor het behoud van een globale therapeutische logica zonder breuk met de ambulante structuren.

Opleiding, onderzoek:

Ten slotte, de overname van het Sanatia Ziekenhuis door Saint-Luc heeft de integratie van permanente opleiding mogelijk gemaakt alsook de deelname aan onderzoeks-projecten en de verwelkoming van de studenten die garant staan voor kwaliteit van de zorg.

De Ambulante raadplegingen:

Het betreft neurologische, psychiatrische en/of psychotherapeutische raadplegingen.

Deze begunstigen ook over de opportunitéit van een interculturele bemiddeling.

Het PVT

Het PVT Sanatia is een zorg- en verblijfsplaats opgezet volgens een gemeenschapsmodel bestemd voor mensen met een gestabiliseerde chronische psychiatrische pathologie met oog op psychosociaal herstel.

Het psychosociaal herstel is een reis in de richting naar genezing dat de gelegenheid geeft aan personen die te maken hebben met psychische stoornissen en geestelijke ziekten een productief leven te leiden in onze gemeenschap desondanks de beperkingen opgelegd door hun conditie.

Onze bezorgdheid is dat elke bewoner zich volgens zijn wensen kan ont-plooien binnen een zelfgekozen symbolische bevorderende omgeving.

Onze missie bestaat uit het begeleiden van de bewoners in hun keuzes en hun herstel waar en wanneer ze het wensen. Gedurende de volledige verblijfsperiode, en aan de hand van een behandeling op maat met als doel een geleidelijke autonomie, zal de patiënt in het centrum staan van zijn eigen zorgplan dat hij zelf kan evalueren en aanpassen volgens zijn behoeften, moeilijkheden, wensen en tempo van vooruitgang.

Elke dag door middel van zorg en therapeutische activiteiten, streven we ernaar om het PVT niet alleen maar als een eindpunt te beschouwen maar wel als een stadium in het herstelproces van de bewoner.

Het Canevas

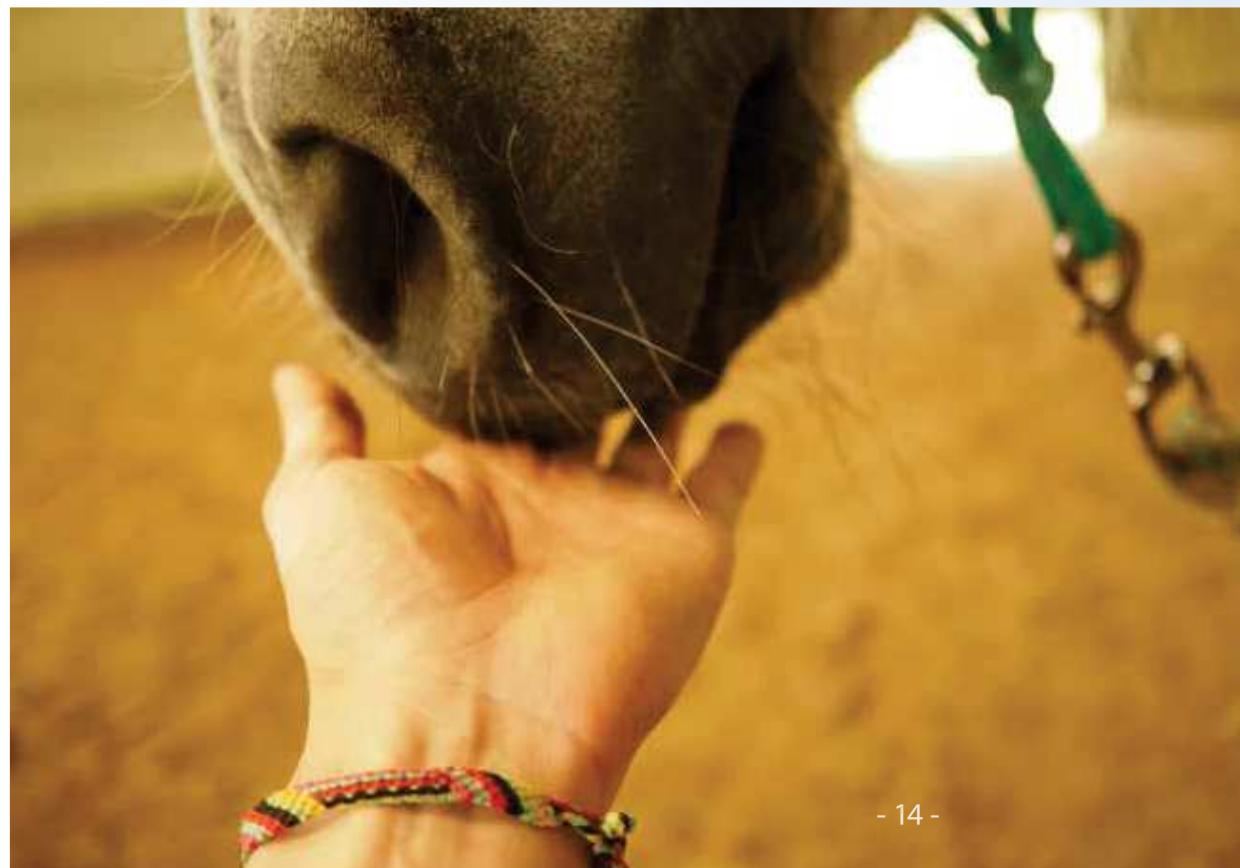
Het Canevas is een therapeutisch dagcentrum dat optreedt als een huis in het stadscentrum.

Als geïntegreerd dagcentrum in stad en in het sociale netwerk moet het Canevas een structurerende en stimulerende plaats voorstellen met communautair karakter voor de opgevangen personen.

Het verblijf stelt gedurende een overgangsperiode een wederzijds engagement voor, tussen de persoon in aanvraag en het pluridisciplinair team. Deze bestaat uit verpleegkundigen, ergotherapeuten, psychologen, kinesisten, maatschappelijke workers, een logopediste en een psychiater. Enerzijds ligt het team nauw aan het hart het behouden en het herstellen van de sociale band en anderzijds in een

sociaaltherapeutisch perspectief van autonomisatie, revalidatie en reïntegratie in de sociale omgeving, de persoonlijke veranderingen te vergemakkelijken.

Het individueel project wordt samen met de patiënt opgesteld bij de opname samen en zal uitgevoerd worden mits deelname aan het communautair leven, socio-therapeutische activiteiten en individuele gesprekken. De gevarieerde activiteiten heeft als voordeel goed aan te sluiten bij het gemeenschappelijk leven en steun op maat. Deze worden voornamelijk georganiseerd rond volgende punten : lichaamswerk, ergotherapie, expressie activiteiten, socio-culturele sector, beheer dagelijks leven, sociale dienst, referenties enz, ...

4.2 EPD en EMV.

Het elektronisch patiëntendossier (EPD) was een ambitieus plan voor Valisana in 2018. Deze uitdaging hebben we aangegaan ondanks het feit dat het een belangrijke overgangsfase voor elk van onze vestigingen betekende.

Dankzij de nauwe samenwerking tussen onze multidisciplinaire ploegen, Xperthis (leverancier van de XCare software) en Sapristic (integrator) werd een tool uitgebouwd die aan onze eisen voldoet.

Het gaat om een volwaardige geïntegreerde patiëntendossier m.a.w. een dynamisch dossier die alle gegevens verzamelt van onze patiënten, ongeacht of het medische, paramedische, verpleegkundige of administratieve gegevens zijn.

Het aantreden van het EPD heeft verschillende challenges met zich meegebracht afhankelijk van de locatie. Desondanks de inherente moeilijkheden bij de introductie van een nieuw programma, de dagelijkse reorganisatie van de zorgen en een nieuw communicatiesysteem, hebben onze ploegen een goed samenwerkingsverband gehad en was de implementatie met succes volbracht.

Ondertussen werd het EMV (Electronisch Medisch Voorschrift) ook geïntroduceerd.

Om de evolutie van het EPD te vergemakkelijken hebben wij een pluridisciplinaire Governance Comité opgesteld om de verschillende vragen naar verbetering te beheren.

4.3 IGP Project en Werf PVT.

IGP Project

Het project van het Instituut voor Geïntegreerde Psychiatrie (de bouw van een gebouw gewijd aan de psychiatrie die zowel de kliniek Sanatia als de diensten voor volwassenen en kinder- en jeugdpsychiatrie van Het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc zal ontvangen) wordt voortgezet. Wij hebben de aanvraag voor een stedenbouwkundige en milieuvergunning ingediend en hopen tegen juli 2019 een gunstig advies van de betrokken autoriteiten te ontvangen. Dit zal gevolgd worden door het opstellen van de lastenboeken, in de hoop dat de bouwwerkzaamheden in april 2020 van start zullen gaan.

Werf PVT

In dit jaar 2018 heeft het renovatieproject van ons psychiatrisch verzorgingstehuis zijn kruissnelheid bereikt. De beheersing van de stabiliteitsmoeilijkheden in de eerste fase van de werkzaamheden heeft ons in staat gesteld om de aangekondigde termijn in ons vorige activiteitenverslag te respecteren. In dit stadium kunnen we bevestigen dat het volledige gerenoveerde gebouw tegen eind maart 2019 beschikbaar zal zijn. Op dit moment profiteren onze patiënten al van een volledig gerenoveerde kamer.

Kerncijfers.

5.1 Activiteiten.

1. Psychiatrie

In 2018 is de gemiddelde bezettingsgraad van psychiatrische bedden met 3% gestegen om 78% in reële bedden en 88% erkende bedden te bereiken.

De activiteit van het PVT is ook ten opzichte van 2017 met 1% gestegen om 98% te behalen. Anderzijds is de activiteit van het Canevas met 7% gedaald om een bezettingsgraad van 95% te bereiken.

2. Revalidatie

1.1 Hospitalisatie

In 2018 bedraagt de gemiddelde bezettingsgraad van de geriatrische revalidatiebedden 88%.

Dit betekent een stijging van 3% ten opzichte van het jaar 2017, terwijl de gemiddelde bezettingsgraad van de SP-bedden daalt met 1% in 2017 (van 78% in 2017, tot 77% in 2018).

2.2 Polikliniek

In 2018 is het aantal contacten in de polikliniek gestegen met 10% om een totaal van 69.815 contacten te behalen.

De raadplegingen vertegenwoordigen 32.780 contacten in 2018. Deze stijgen met 1%. Deze stijging wordt vooral in de volgende specialiteiten gevoeld: Gynaecologie, Logopedie, Neurologie. Tegelijkertijd, zijn in 2018 de raadplegingen van endocrinologie en geriatrie begonnen.

Anderzijds, de ambulante kinesitherapie verhoogt het aantal contacten met 8% in 2018 met een totaal van 21.088.

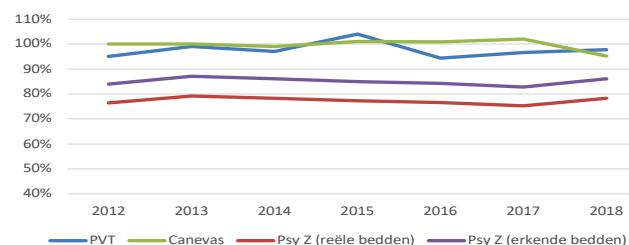
Tot slot vertegenwoordigen de medico-technische onderzoeken (radiologie en senologie) 5.818 onderzoeken en zijn in vermindering vergeleken met 2017 (-6,7%).

2.3 Ambulante zorg

De revalidatie is een van de voornaamste activiteiten te Valida. Deze komen onvermijdelijk langs de raadplegingen van de fysische geneeskunde en sessies kinesitherapie, ergotherapie, logopedie en psychologie.

In 2018, is deze activiteit gestegen met een totaal van 63.386 prestaties, wat een stijging van 4,7% betekent.

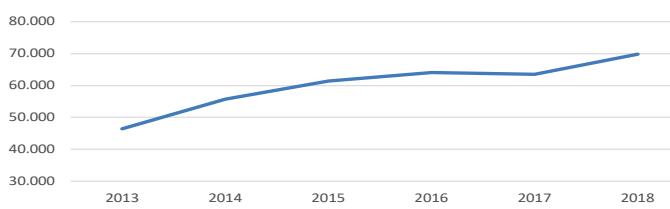
Bezettingsgraad
Psychiatrische Pool

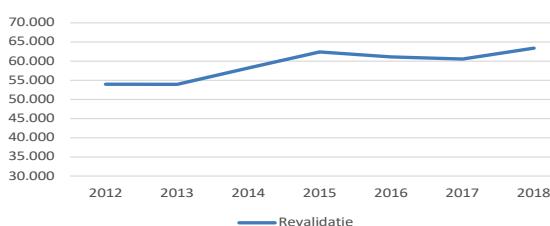
Bezettingsgraad
Revalidatie Pool

Polikliniek
Valisana

Polikliniek

5.2 Human Resources.

	In aantal personen	In voltijdsequivalenten
Mannen voltijds	72,92	72,92
Vrouwen voltijds	176	176
Totaal voltijds	248,92	248,92
Mannen deeltijds	42,25	26,86
Vrouwen deeltijds	177,50	114,51
Totaal deeltijds	219,75	141,37
Eind Totaal	468,67	390,29

5.3 Balans en resultaatrekening.

Balans Valisana 2018

Het totaal van de balans komt op 54.249.045 EUR op 31 december 2018. Dit vertegenwoordigt een stijging van 3.393.056 EUR ten opzichte van 2017.

Bij de activa van de balans zijn de investeringen in vermeerdering met 4.399.975€. Deze stijging laat zich vooral voelen in de rubriek "Vaste activa in aanbouw en vooruitbetalingen" dat overeenstemt met de renovatiewerken van het PVT en van de eerste facturen betreffende het IGP. De rubriek "Immateriële vaste activa" stijgt ook naar aanleiding van de verwerving, installatie en productie van het nieuwe elektronisch patiëntendossier.

De "vorderingen voor prestaties" stijgen door de toeneming van de omzet en door een achterstand in de behandelingen van de geschillen, ondanks een daling van de BMF inhaalbedragen na de ontvangst van de herzieningen van de jaren tot 2012 en door de besteding van voorzieningen van vorige jaren.

Bij de passiva van de balans, komt de stijging van het eigen vermogen enerzijds door de toewijzing van het bedrijfsresultaat 2018 van Valisana (+663.519€) en anderzijds door het ontvangen van investeringssubsidies in het kader van de werkzaamheden van het PVT.

De rubriek "Voorzieningen voor risico's en kosten" stijgt voornamelijk met de waarde van een voorziening in het kader van een geschil betreffende de tenlasteneming van kosten van de pensioenen in de openbare sector. De schulden langer dan een jaar stijgen door de consolidatie van 3 leningen voor de verdere renovatie van het PVT, het Elektronisch Patiënten-dossier en de toekomstige bouw van het Instituut voor Geïntegreerde Psychiatrie.

De schulden van maximaal één jaar dalen omdat het bedrag van de langlopende leningen terug te betalen binnen het jaar vermindert en omdat het totaal van de kortlopende kredieten per 31/12/2018 lager was dan het vorige jaar. Ten slotte, konden sommige BMF inhaalbewegingen afgesloten worden wegens de ontvangst van de herzieningen tot 2012.

BALANS VALISANA 2018					
<u>ACTIVA</u>	<u>Exercice 17</u>	<u>Exercice 18</u>	<u>PASSIVA</u>	<u>Exercice 17</u>	<u>Exercice 18</u>
VASTE ACTIVA	33.398.039	37.798.013	EIGEN VERMOGEN	17.844.480	19.969.245
Oprichtingskosten	6.526	3.183	Herwaarderingsmeerwaarden	4.461.624	4.461.624
Immateriële vaste activa	504.416	1.506.717	Dotaties	1.047.581	1.047.581
Terreinen en gebouwen	21.825.184	21.074.280	Réserves	4.485.136	4.485.136
Materieel	3.421.307	3.317.363	Overgedragen resultaat	582.427	1.245.946
Vaste activa in aanbouw en vooruitbetalingen	3.069.195	7.346.204	Investeringssubsidies	7.267.712	8.728.959
Financiële vaste activa	4.571.411	4.550.267			
			VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN	41.377	400.000
VLOTTENDE ACTIVA	15.839.532	15.554.575	SCHULDEN	31.975.170	32.927.543
Voorraden	168.356	158.540			
Vorderingen voor prestaties	15.429.556	15.201.792	<i>Op meer dan één jaar</i>	13.813.040	16.646.038
Overige vorderingen	241.621	194.243	Financiële schulden	13.665.348	16.498.345
			Voorschotten FOD Volksgezondheid	147.692	147.692
			Diverse schulden	0	0
LIQUIDE MIDDELEN EN GELDBELEGGINGEN	968.506	520.509			
			<i>Op ten hoogste één jaar</i>	18.162.130	16.281.506
			Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	1.227.139	1.044.350
			Financiële schulden	3.602.000	1.535.000
			Lopende schulden	9.132.732	8.670.861
			Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	3.197.214	4.083.236
			Ontvangen vooruitbetalingen	118.943	116.535
			Overige schulden	884.101	831.524
OVERLOPENDE REKENINGEN	649.912	375.948	OVERLOPENDE REKENINGEN	994.963	952.257
TOTAAL DER ACTIVA	50.855.989	54.249.045	TOTAAL DER PASSIVA	50.855.989	54.249.045

Resultaatrekening

Het jaar 2018 sluit zich af met een courante winst van 503.714€ en een nettowinst van 663.519€.

In 2018 zijn de exploitatie opbrengsten met 1,7% gestegen vergeleken met het jaar 2017. Deze stijging kan verklaard worden door een hogere activiteit in de ziekenhuisopname van Sanatia en in de ambulante zorg van Valida.

Voor het PVT is de bezettingsgraad in 2018 toegenomen. Het Canevas heeft zijn bezetting met 7% verminderd, maar is erin geslaagd om de aanvullende subsidie voor zijn activiteiten in 2018 te behouden.

Daarnaast stijgen de bedrijfskosten met 2% ten gevolge van de stijging van de lonen, gedeeltelijk gecompenseerd door de vermindering van sommige uitgaven zoals huur of interim-personeelskosten.

De afschrijvingen zijn stabiel maar er is een voorziening geregistreerd in het kader van het geschil betreffende de tenlasteneming van kosten van de pensioenen in de openbare sector.

	VALISANA			
	2017	2018	diff 2018-2017 €	diff 2018-2017 %
700 Verpleegdagprijs	22.962.100	23.806.094	843.994	3,68%
701 Geraamd inhaalbedrag van het lopend boekjaar	644.041	-74.441	-718.482	-111,56%
702 Supplementen kamers	581.325	624.900	43.575	7,50%
703 Forfaits conventies Riziv	1.233.725	1.175.006	-58.719	-4,76%
705 Farmaceutische en daarmee gelijkgestelde producten	644.018	614.086	-29.932	-4,65%
709 Honoraria	8.293.799	8.769.831	476.032	5,74%
70 Omzet	34.359.009	34.915.476	556.468	1,62%
72 Geactiveerde interne produktie	242.186	246.648	4.462	1,84%
74 Andere bedrijfsopbrengsten	2.896.657	2.968.814	72.156	2,49%
Bedrijfsopbrengsten	37.497.852	38.130.938	633.086	1,69%
62 Bezoldigingen en sociale lasten	21.615.133	22.655.212	1.040.079	4,81%
60 Voorraden en leveringen	2.259.759	1.921.155	-338.603	-14,98%
Farmaceutische voorraden (600+608+609)	565.534	560.866	-4.668	-0,83%
Andere voorraden	1.694.225	1.360.289	-333.936	-19,71%
61 Diensten en bijkomende leveringen	10.429.815	10.403.758	-26.057	-0,25%
Bezoldigingen (617 + 619)	5.814.912	5.862.789	47.877	0,82%
Andere diensten en bijkomende leveringen (610 à 616 + 618)	4.614.903	4.540.969	-73.934	-1,60%
64 Overige bedrijfskosten	107.927	139.308	31.381	29,08%
Bedrijfskosten	34.412.634	35.119.433	706.799	2,05%
EBITDA	3.085.218	3.011.505	-73.713	-2,39%
63 Afschrijvingen en waardeverminderingen	1.678.927	2.165.757	486.830	29,00%
Bedrijfsresultaat	1.406.291	845.748	-560.543	-39,86%
75 Financiële opbrengsten	271.169	272.122	953	0,35%
65 Financiële Kosten	611.456	614.156	2.700	0,44%
Courant Resultaat	1.066.004	503.714	-562.289	-52,75%
76 Uitzonderlijke opbrengsten	409.486	612.312	202.826	49,53%
66 Uitzonderlijke kosten	771.344	452.507	-318.837	-41,34%
Winst van het boekjaar	704.145	663.519	-40.626	-5,77%

Maatschappelijke Zetel: Josse Goffinlaan 180 te 1082 Sint-Agatha-Berchem – Tel.: 02 482 40 00